

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

עוקר דבר מגידולו

(ק"ז ב') אמר שמואל: השולה דג מן הים (שהיה ניצוד ועומד מבעוד יום), כיון שיבש בו כסלע, חייב (משום נטילת נשמה. שוודאי ימות). (ומפרש) ובין סנפיריו.

אמר רב אשי: לא תימא יבש ממש, אלא אפילו דעבד רירי (שנוגעים בו, וחוט הרירים נמשך מן האצבע).

אמר מר בר המדורי אמר שמואל: הושיט ידו למעי בהמה, ודלדל עובר שבמעיה (עקרו, והפילה ע"י דלדול זה), חייב. (ומבאר) מאי טעמא? עוקר דבר מגידולו.

אמר רב ששת: האי מאן דתלש כשותא (כשות) מהזמי והיגי (מתוך קוצים שגדל בהם), מיחייב משום עוקר דבר מגידולו (אע"פ שאינו מחובר לקרקע, אלא מהאוויר רַבָּה).

(ק"ח א') אמר אביי: האי מאן דתלש פיטרא (פטריית) מאונא דחצבא (פעמים שהוא גדל בשפת הדלי ממים), מיחייב משום עוקר דבר מגידולו.

מתלב רב אושעיא (ממסנה בפרק המצניע, צ"ה א'): התולש מעציץ נקוב, חייב. ושאינו נקוב, פטור (משום שאינו מחובר בקרקע עולם הוא)!

(ומתריץ) התם לאו היינו רביתיה (אין דרך זריעה שם). הכא היינו רביתיה (עיקר גידולם שם).

שיטות הראשונים

דלדל עובר ממעי בהמה: כתבו הראשונים דחיובו משום **נטילת נשמה**, שהוא תולדת שוחט. וכן נראה מדברי הרמב"ם¹. וכתבו רמב"ן ורשב"א, דאינו חייב משום עוקר דבר מגידולו, שהוא תולדת קוצר, ואין קצירה אלא בגידולי קרקע². ומה שאמרו בירושלמי, רבנן דקסרין אמרין: ההיך דצד נונא וכל דבר שהוא מבדילו מחיותו, חייב משום קוצר, לא אתי כשיטתא דגמרא דידן³.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שלו)

ה. עֲשִׂיבִים שְׁעָלוּ עַל אֶזְרָן הַכֶּלִי, מִלְּחוֹת הַכֶּלִי, חֲשׂוּבִים כְּמַחְבְּרִים לְקַרְקַע וְהַתּוֹלֵשׁוֹ, חָיִב.

1. זה לשונו: "השוּחֵט - חָיִב. וְלֹא שׁוֹחֵט בְּלִבָּד, אֲלָא כָּל הַנוֹטֵל נִשְׁמָה לְאַחַד מִכָּל מִינֵי חַיָּה וּבְהֵמָה וְעוֹף וְדָג וְשָׂרָץ, בֵּין בְּשַׁחֲטָהּ בֵּין בְּנַחֲרֶיהָ בֵּין בְּהַכָּהּ - חָיִב. הַחוּנֵק אֶת הַחַי עַד שְׁיָמוּת - הֵרִי זֶה תוֹלֵדֵת שׁוֹחֵט. לְפִיכָּה, אִם הֶעֱלָה דָג מִסִּפְלֵי שְׁלָמִים וְהִנִּיחוֹ עַד שְׁמַת - חָיִב מִשׁוּם חוּנֵק. וְלֹא עַד שְׁיָמוּת, אֲלָא כִּיּוֹן שְׁיָבֵשׁ בּוֹ כִּסְלַע בֵּין סַנְפִּירָיו - חָיִב, שְׁעֵדִין אֵינוֹ יָכוֹל לְחַיּוֹת (וְהַשְׁמִיט דַּבְרֵי רַב אֲשִׁי לֹא תִימָא יִבֵּשׁ מִמֶּשׁ, אֲלָא אִפִּילוּ דַּעֲבַד רִירִי). הוֹשִׁיט יָדוֹ לְמַעֵי הַבְּהֵמָה וְדַלְדַּל עָבַר שְׁבַמְעִיָּה - חָיִב."

2. דהא תולש כנף מן העוף וכן גוזז כשהן חיים, לא מחייבין תרתי, חדא משום עוקר דבר מגדולו וחדא משום תולש או גוזז, וכן הנוטל שערו ושפמו וצפרניו; דאלמא ליכא משום עוקר דבר מגדולו אלא בגדולי קרקע, לפי שהוא תולדת קוצר, ואין קצירה אלא בגידולי קרקע, כמו שאין דישה אלא בגדולי קרקע. והכי נמי משמע בבכורות (כ"ה א') גבי תולש צמר מבכור, דתולש לאו היינו גוזז, וכנגדו ביום טוב מותר, דלית ביה משום עוקר דבר מגדולו.

3. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יא,א). רמב"ן (הו"ד ברשב"א). רשב"א (ק"ז ב', ד"ה הא דאמרין במושיט).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

עורות הכשרים לכתבת תפילין

(ק"ח א') אמר רב הונא: כותבין תפילין על גבי עור של עוף טהור.

(ומקשה) מאי קמ"ל, דאית ליה עור? **תנינא** (במשנתנו): החובל בהן (בחיה ועוף) חייב (משום שיש להם עור)!

(ומתרג' טובא קמ"ל; דאי ממתניתין הוה אמינא כיון דאית ביה ניקבי ניקבי (במקום מושב הנוצה), לא. קמ"ל כדאמרי במערבא: כל נקב שהדיו עוברת עליו, אינו נקב.

בעא מיניה מר בריה דרבינא מרב נחמן בר יצחק: מהו לכתוב תפילין על גבי עור של דג טהור? אמר ליה: אם יבוא אליהו ויאמר אי פסקא זוהמא מיניה, אי לא פסקא זוהמא מיניה (מהעור לאחר עיבודו).

תנו רבנן (מסכת סופרים א'): כותבין תפילין על גבי עור בהמה טהורה, ועל גבי עור חיה טהורה, ועל גבי עור נבלות וטרפות שלהן. ונכרכות (הפרשיות) בשערן (ואח"כ מכניסם לדפוס הקציצה שלהן), ונתפרות בגידן. והלכה למשה מסיני שהתפילין נכרכות בשערן ונתפרות בגידן.

(המשך הברייתא): אבל אין כותבין לא על גבי עור בהמה טמאה, ולא על גבי עור חיה טמאה, ואינו צריך לומר על גבי עור נבלה וטרפה שלהן, ואין נכרכין בשערן, ואין נתפרות בגידן.

(המשך הברייתא): וזו שאילה שאל בייתוסי אחד את רבי יהושע הגרסי: מניין שאין כותבין תפילין על עור בהמה טמאה. (והשיב לו) דכתיב⁴ "והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך) למען תהיה תורת ה' בפניך", מדכר המותר בפוך.

שיטות הראשונים

כתיבה על גבי עור של דג טהור: כתב הרא"ש שהוא בעיא דלא איפשיטא, משום דלא ידעינן אי פסק זוהמא מיניה, או לא. **והרמב"ם** כתב "ואין כותבין על גבי עור הדג הטהור, מפני הזהמה, שאין זהמתו פוסקת בעבדה".⁵ וכן פסק השו"ע.⁶

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות תפילין, סימן לב)

יב. יהיה הקלף מעור בהמה חיה ועוף הטהורים, אפלו מנבלה וטרפה שלהם, אבל לא מעור בהמה וחיה ועוף הטמאים, דכתיב למען תהיה תורת ה' בפניך, ממין המתר לפיך, ולא מעור דג אפלו הוא טהור, משום דנפיש זהמיה.

יג. יהיה הקלף שלם שלא יהא בו נקבים שאין הדיו עובר עליו, דהינו שלא תהא האות נראית בו חלוקה לשתיים.

(יו"ד, הלכות ספר תורה, סימן רעא)

א. אין כותבין ספר תורה על עור בהמה, חיה ועוף הטמאים; ולא על עור דג, אפלו טהור. אבל כותבין על עור בהמה, חיה ועוף הטהורים, ואפלו עור נבלות וטרפות שלהן...

4. שמות יג, ט.

5. והבין הב"י שהוא כרא"ש, הכרעה לחומרא בבעיא דלא איפשיטא.

6. או"ח לביב. מקורות - רא"ש (הלכות קטנות, סוף מנחות, הל' ספר תורה, ס' ב). רמב"ם (הל' תפילין א, י).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

איסורי דרבנן משום שנראה כעובדין דחול

איסור הכנת מי מלח, ודין מליחת צנון וביצה

(ק"ח א') **משנה:** (1) אין עושין הילמי (מי מלח לכבישת ירקות) בשבת (שנראה כמי שעושהו לתקון אוכלין הניתנין בתוכן שיתקיימו יפה). אבל עושה הוא את "מי המלח" (בכמות מועטת), וטובל בהן פתו (או) ונותן (אותם) לתוך התבשיל.

(המשך **משנה:**) (2) אמר רבי יוסי: והלא הוא הילמי בין מרובה ובין מועט (ומסיק בגמרא שלהחמיר בא, ששניהם אסורים)! ואלו הן מי מלח המותרין, נותן שמן בתחלה (קודם שיתן המלח) לתוך המים או לתוך המלח (שהשמן מעכב וגורם שלא יתערב המלח יפה עם המים, ומתייש כוחו מהיות מי מלח עזין?).

תני רבי יהודה בר חביבא: אין עושין מי מלח עזין (בשבת). מאי מי מלח עזין? כל שהביצה צפה בהן. וכמה? תרי תילתי מילחא, ותילתא מיא (שני שליש מלח, ושליש מים). למאי עבדי לה, למורייסא (של דגים).

(ק"ח ב') (1) **תני** רבי יהודה בר חביבא: אין מולחין צנון (או) וביצה בשבת⁸. (2) רב חזקיה משמיה דאביי אמר: צנון אסור (למולחו). וביצה מותרת (שאין המלח משביחה).

אמר רב נחמן: מריש הוה מלחנא פוגלא (צנון). כיון דשמענא להא דכי אתא עולא ואמר, במערבא מלחי כישרי כישרי (תילים גבוהים, עיגול על עיגול, הבנתי שמשביחם), ממלח לא מלחנא; טבולי ודאי מטבילנא (בשעת אכילה, ואוכל).

שיטות הראשונים

איסור עשיית מי מלח בשבת: רש"י, ר"ן, ומאירי פירשו, שהאיסור מפני שהוא כמעבד, מתקן את האוכל הנתון לתוכו כדי שיתקיים. **הרמב"ם** ביאר "מִפְּנֵי שְׁנִדְרָא פְּעוּשָׁה מְלֶאכָה מְמַלְאכּוֹת הַתְּבָשִׁיל". **והריטב"א** כתב משום דמיחזי כעובדין דחול, וכעושה לצורך ימי החול נמי. **והשו"ע**⁴⁰ כתב **כרש"י** וגם **כרמב"ם**.

עשיית מי מלח בשיעור מועט בשבת: פסקו **הפוסקים** כת"ק (המתיר)⁴⁴. וכן פסק **השו"ע**⁴². וביאר **המאירי**, ובלבד

7. אבל לא יתן מים ומלח תחילה, אפילו נותן שמן לבסוף, דבשעה שנותן מים ומלח יחד, הוא נראה כמעבד. רש"י.
8. ג' וד' חתיכות יחד, שהמלח מעבדם, ונעשים קשים, ונחשב תיקון. רש"י. וראה להלן טעם הרמב"ם.
9. ואע"פ שבפרק כלל גדול (ע"ה ב') אמרו אין עיבוד באוכלים, פירושו לענין חיוב כרת וחטאת, הא מכל מקום איסור חכמים יש בו. מאירי.
10. או"ח שכא,ב.ג. כתב המשנ"ב (ס"ק ט) שכתב בספר תוספת שבת דוקא אם כונתו לתת לתוך הכבשים אבל אם אין כונתו לזה (והיינו שדעתו לחלקם לתוך התבשילין), אפילו הרבה מותר. אבל אליה רבה אוסר. וכן משמע במאירי שכתב דרק במעט התיירו מפני שניכר שאין עושה רק לצורך שעה, משא"כ בהרבה יסברו שעושה לצורך חול. עיי"ש. מקורות - רש"י (ק"ח ב', ד"ה והלא). רמב"ם (הל' שבת כב,י). ר"ן (ח' ק"ח א', ד"ה מתני' אין). מאירי (ד"ה אמר המאירי המשנה השניה). ריטב"א (ק"ח א', ד"ה והא דתנן).
11. וכדאמר בפ"ק דעירובין (י"ד ב'): אמר רב יוסף: אין הלכה כרבי יוסי לא בהלמי ולא בלחיים. וכן מבואר בגמרא, מדתני רב יהודה בר חביבא דאינו אסור אלא מי מלח עזין, משמע דסבירא ליה כרבנן (שאם אינם עזים, כמו מי מלח דמתניתין, מותר). רא"ש.
12. או"ח שכא,ב. מקורות - רא"ש (סי' ב'). רמב"ם (הל' שבת כב,י). מאירי (ק"ח ב', ד"ה אמר המאירי המשנה השניה).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

במועטין, שיהא ניכר בהם שלצורך שעה הם עשויים¹³. וכתב הר"ן, הלכך נקטינן דמי מלח מרובים אסורין. אבל מי מלח מועטין לצורך טיבול אותה סעודה, שרי¹⁴.

מליחת ביצים: פסקו רי"ף, רמב"ם, ורא"ש כרב חזקיה משמיה דאביי, שהתיר למלוח ביצה. וכתב בשיבולי הלקט, מותר למלוח בשר מבושל או ביצה מבושלת לאוכלה לאלתר. אבל למלחה ולהניחה, אסור. וכן מצאתי בתשובות הגאונים. וכן פסק השו"ע¹⁵.

שיעור המליחה האסורה: כתב ריטב"א ולא מיבעיא במולחו לקדרה, שמתקנו לאכילה לנתינת הטעם ומכשירו מן האיסור להוציאו מידי דמו, דאיכא תיקון טובא, אלא אפילו לצלי דלא בעי מליחה מן הדין¹⁶, הרי מתקנו לנתינת טעם, ותיקון דרבנן איכא ואסור. ומיהו בדבר שאינו מחוסר תיקון לאכילה, שהוא נאכל כמות שהוא, ובא למולחו בשעתו כדרך אכילה, מותר לטבול במלח או לתת בו מלח, וכדשרינן למימלח פוגלא¹⁷.

מליחת צנון: לכולהו אמוראי אסור למלוח צנון בשבת, וכן פסקו כל הפוסקים. וכתב הרמב"ם "אָבַל צָנוֹן וְכִיּוֹצֵא בו - אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁנֶּרְאָה כְּכּוֹבֵשׁ כְּבָשִׁין בַּשַּׁבָּת, וְהַכּוֹבֵשׁ אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַבְשִׁל. וּמִתֵּר לְטַבֵּל צָנוֹן וְכִיּוֹצֵא בו בְּמִלְחָה, וְאוֹכֵל"¹⁸. וכן פסק השו"ע¹⁹.

מליחת כמה חתיכות צנון אחת לבדה: כתב בתרומת הדשן יראה דשרי לטבול כמה חתיכות צנון אחת אחת לבדה, ולהניחם יחד לפניו כדי לאכלם מיד זו אחר זו. והביאו השו"ע²⁰ בשם יש מי שכתב.

13. "הא כל שלקיים, אף לשבת עצמו אסור, שנראה כעושה לצורך חול. וכל שכן אם עושה אותן בדרך שנראה שלקיים אוכלין הוא עושה, כגון על הכבשים, רוצה לומר על הירקות שאדם כובש להתקיים..." מדברי מאירי אלו דייק המשנ"ב (ס"ק ט) דלא לתוספת שבת' שכתב (מה שאסור עשיית מי מלח מרובים) דווקא אם כונתו לתת לתוך הכבשים; אבל אם אין כונתו לזה (והיינו שדעתו לחלקם לתוך התבשילין), אפילו הרבה מותר. אלא כאליה רבה שאוסר. וראה כף החיים (ס"ק ח).

14. והסיק מדבריו המג"א (ס"ק ז) דלצורך סעודה אחרת אפילו מעט אסור. אבל המשנ"ב (ס"ק יא) דחה דבריו, וכתב דאף לצורך סעודה אחרת מותר (אבל לא לצורך חול). וראה ביה"ל (ד"ה אבל) ושעה"צ (אות ז).

15. או"ח שכא,ג; שכא,ה. וכתב המשנ"ב (ס"ק כא), דהא דמתירין בביצה למולחה, היינו לצורך אותה סעודה. אבל למלוח הבשר וביצה כדי להניח לאחר זמן, דמי לעיבוד וכבישה. והנה דעת המג"א וט"ז דאפילו דעתו לאכול ביומו, אם הוא לצורך סעודה אחרת יש ליה זהר בזה. אבל האליה רבה מצדד, דאין לאסור רק אם בדעתו להניח לאחר שבת. וכן משמע מביאור הגר"א. מקורות - שבולי הלקט (ענין שבת, סי' פח).

16. ראה ריטב"א במסכת חולין (כל הבשר, קי"ב א').

17. מקורות - ריטב"א (פרק כלל גדול, ע"ה ב', ד"ה רבא).

18. כדאמר רב נחמן מריש הוה מלחנא פוגלא כו' מימלח לא מלחנא טבולי ודאי מטבילנא. לא נזכר ברמב"ם ההיתר שמוזכר בדברי רבי יוסי ואלו הן מי מלח המותרין נותן שמן לכתחילה לתוך מים או מלח. משמע שכשעושה הרבה אין היתר בשום עניין.

19. או"ח שכא,ג. וכתב המשנ"ב (ס"ק יג) דהוא הדין כל דבר שצריך מליחה (כגון בצלים, ושומים, ומלפפונים) אסור. ומכל מקום נראה דדבר שאין דרכו לכבוש, שרי. עוד כתב המשנ"ב (ס"ק יז), שכשמולח ד' או ה' ביחד (כלשון טוש"ע), אפילו לאוכלם תיכף, אסור. ואם משהה אותם במילחם עד שיזועו כדרכם, אפילו מולח או מטבל חתיכת צנון חדא, אסור מדינא. ומנהגו שחותכין בשבת צנון דק דק, ונותנין אותו בקערה, ומולחין אותו ושופכין עליו חומץ, ואוכלין אותו, דכיון דאין מניחין אותו כלל להזיע, אלא שופכין שם החומץ וגם מינים אחרים, לא דמי לעיבוד. וכל שכן אם שופכין שם שמן תיכף, שהשמן מחליש כח המלח. מקורות - רמב"ם (שבת כב,י). רא"ש (סי' ב).

20. או"ח שכא,ד. וכתב המשנ"ב (ס"ק כ): וכל זה לדעת השו"ע; אבל המנהג שלא להשהות כלל במלח, אלא מטבל ואוכל במלח. מקורות - תרומת הדשן (סי' נה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכא)

- ב. אין עושין מי מלח הרבה ביחד לתת לתוך הכבשים, משום דדמי לעבוד, אבל יכול לעשות ממנו מעט לתת לתוך התבשיל; ואם נתן לתוכו שני שלישי מלח, אסור לעשות ממנו אפלו מעט.
- ג. אסור למלח חתיכות צנון, ד' או ה' ביחד, מפני שנגראה ככובש כבשים, והכובש אסור מפני שהוא כמבשיל; אלא מטביל כל אחת לבדה, ואוכלה. אבל ביצים, מתר למלחן.
- ד. יש מי שכתב שמתר לטביל כמה חתיכות צנון אחת אחת לבדה, ולהניחם יחד לפניו כדי לאכלם מיד זו אחר זו.
- ה. אסור למלח בשר מבשל או ביצה מבשלת, להניחה.

איסורי דרבנן משום רפואה בשבת

נתינת יין ורוק וקילור על גב העין

(ק"ח ב') אמרינן משמיה דאבוה דשמואל ולוי: יין בתוך העין אסור (שמוכח שעושה לרפואה). על גב העין מותר. רוק תפל אפילו על גב העין אסור (שמוכח שעושה לרפואה. כי לרחיצה הוא מאוס).

אמר מר עוקבא אמר שמואל: שורה אדם (במים) קילורין (משחה לעין חולה²⁴) מערב שבת, ונותן על גב עינו בשבת, ואינו חושש (שלגביו, כיון שהצריכוהו לשרותה מערב שבת, יש היכר. ואחרים יסברו שרוחץ ביין).

בר ליואי הוי קאי קמיה דמר עוקבא. חזייה (מר עוקבא את בר ליואי) דהוה מייץ ופתת. אמר ליה: כולי האי ודאי לא שרא מר שמואל (שמוכח שנעשה לרפואה).

שיטות הראשונים

נתינת קילורין על העין: תניא בפרק קמא (י"ח א'), מניחין קילור על גבי העין (בערב שבת), ומתרפאת והולכת כל השבת כולו. והכא מבואר דבשבת נמי שרי להניח. ותירצו **תוספות** דהכא בבריאה, המניח תחת העין לתענוג. ולעיל במניח בעין לרפואה. **ורא"ש** ור"ן חילקו, דלעיל בקילור עב, שאסור להניחו על העין בשבת. והכא בקילור צלול, שאף בשבת מותר להניחו על גב העין²². וכן פסק השו"ע²³.

21. ע"פ לעזי רש"י.

22. לעיל מיירי בקילור שהוא עב דומיא דאספלנית. הילכך דוקא מערב שבת, אבל בשבת אסור להניחו על העין, משום גזירת שחיקת סממנין או גזירה שמא ימרח. אבל קילור צלול, אף בשבת מותר להניחו על גב העין, כדאמרינן הכא שורין קילור ומניחין על גב העין בשבת, דכיון שהוא צלול אינו אלא כרוחץ עינו, וליכא למיגזר משום שחיקת סממנין.

23. או"ח רנב. וכתב המשנ"ב (שכח, ס"ק סט) שבקילורין התירו רק בדאיכא היכרא לעצמו (והיכרא הוא שלא התירו לו לשרותן אלא מערב שבת), ורק כשהוא צלול (שנראה כרוחץ). אבל בין לא הצריכו היכרא לעצמו, דכיון שדרך לרוחץ ביין לתענוג בעלמא, ליכא משום חשש כלל. משא"כ בקילורין שאין עושים כן אלא לרפואה, צריך היכרא. עוד כתב (ס"ק סו) דהאידינא שאין דרך לרוחץ ביין, אסור אף ביין לתת על גבי העין, אף אם אינו פותח וסוגר. מקורות - רא"ש (פרק קמא, סי' לג). ר"ן (ו א ברי"ף, ד"ה והאי קילור).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזרה ש"ת
ל' סיון תש"פ
מסכת: שבת | פרק: יד | דף: ק"ח

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן רנב)

ה. ומתיר לפתח מים לגנה והם נמשכים והולכים בכל השבת; ולהניח קילור (סם של רפואה שנותנין על העין) עבה על העין, אף על פי שאסור להניחו בשבת...

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכח)

כ. אין נותנין זין לתוך העין; ולתנו על גביו, אם פותח וסוגר העין, אסור; ואם אינו פותח וסוגר, מתיר. ורק תפל, אפלו על גביו אסור דמוכחא מלתא דלרפואה קעביד.
כא. שורה אדם קילורין מערב שבת ונותן על גב העין, שאינו נראה אלא כרוחץ; והוא דלא עמיץ ופתח; ולא חיישינן משום שחיקת סמנים, דכיון שלא התירו לו לשרותן אלא מערב שבת איכא הפרא.

רוח רעה השורה על ידיים לפני נטילה

(ק"ח ב') תניא: אמר רבי מונא משום רבי יהודה: טובה טיפת צונן שחרית, ורחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית, מכל קילורין שבעולם.

הוא היה אומר: יד לעין (קודם נטילה), תיקצץ. יד לחוטם, תיקצץ. יד לפה, תיקצץ. יד לאוזן, תיקצץ. יד לחסודה (מקום דקירת הקזת הדם), תיקצץ. יד לאמה, תיקצץ. יד לפי טבעת, תיקצץ. יד לגיגית (שיכר), תיקצץ. יד מסמא. יד מחרשת. יד מעלה פוליפוס.

תניא: רבי נתן אומר: בת חורין היא זו (הרוח השורה על הידיים לפני נטילה), ומקפדת עד שירחוץ ידיו שלוש פעמים.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות הנהגת אדם בבוקר, סימן ד)

ב. ידקדק לערות עליהם מים ג' פעמים להעביר רוח רעה ששורה עליהן.
ג. לא יגע בידו קדם נטילה לפה, ולא לחטם, ולא לאזנים, ולא לעינים.
ד. אפלו מי שנטל ידיו, לא ימשמש בפי הטבעת תמיד, מפני שמביאתו לידי תחתוניות. ולא יגע במקום הקצה, שמשמוש היד מזיק לחבורה.
ה. לא יגע בגיגית שכר, שמשמוש היד מפסיד השכר.